

- המבקשים:**
1. האגודה לזכויות האזרח בישראל (ע"ר 580011567)
  2. אגודת יהודי אתיופיה (ע"ר 580237709)
  3. הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל (ע"ר 580168854)

כולם ע"י ב"כ עוה"ד אן סוצ'יו ואח'
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
טלפון: 052-6088638, פקס: 03-5608165
וע"י עו"ד נסרין עליאן
מהמרכז לחינוך משפטי קליני, הפקולטה למשפטים, האוני' העברית

- נ ג ד -

- המשיבים:**
1. משטרת ישראל
ע"י פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים
  2. עמותת טבקה – צדק ושוויון ליוצאי אתיופיה
ע"י ב"כ עו"ד אייל אבולפיה

בקשה לדיון נוסף

מוגשת בזאת בקשה לדיון נוסף על פי סעיף 30(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 בפסק דינו של בית המשפט העליון בבג"ץ 5471/19 (שאוחד עם בג"ץ 4455/19) שניתן ביום 25.1.2021 על ידי הנשיאה א' חיות, המשנה לנשיאה ח' מלצר והשופט א' שטיין.

המועד להגשת הבקשה הוארך עד ליום 20.4.2021 בהתאם להחלטת בית המשפט מיום 12.4.2021 בבשג"ץ 917/21.

החלטה בבקשה להארכת המועד להגשת בקשה לקיום דיון נוסף מצ"ב כנספח א.

בית המשפט הנכבד מתבקש להורות על קיום דיון נוסף בפסק הדין שקבע, כי חוק החזקת תעודת זהות והצגתה, התשמ"ג-1982 מסמך שוטרים לדרוש מכל אדם להציג תעודה מזהה כשמתעורר צורך ספציפי לברר אם האדם הוא בעל תעודת זהות או צורך לברר מידע לגביו שקיים בתעודת הזהות. זאת מפאת חשיבותה, קשיותה וחידושה של הלכה זו.

עותק מפסק הדין מצ"ב כנספח ב.

הבקשה בתמצית:

1. פסק הדין עוסק בשאלות כבדות משקל באשר ליחסים הראויים בין הפרט לבין רשויות אכיפת החוק במדינה דמוקרטית ובאשר לגבולות זכותו של אדם להתהלך ברחוב ולהיעזב לנפשו מבלי להיחשף לחוויה המשפילה של בדיקת זהותו.
2. הפרקטיקה שעומדת בבסיס פסק הדין – בדיקת זהותם של אנשים ללא חשד סביר - חושפת אנשים לבידוק שרירותי ומשפיל של זהותם מבלי שהתנהגותם הצדיקה זאת אלא רק על בסיס תחושתו הסובייקטיבית של השוטר. כפי שצויין בפסק הדין, הדוח המסכם של "הצוות למיגור הגזענות נגד

יוצאי אתיופיה" בראשות מנכ"לית משרד המשפטים, אמי פלמור (להלן – "דוח פלמור") מצא כי "בפועל השימוש בסמכות זו נעשה באופן סלקטיבי והוביל להפלייתם של מיעוטים מסוימים" (סעיף 41 לפסק דינה של כב' הנשיאה חיות¹). ואכן, דוח פלמור כמו גם מחקרים שנערכו בארץ ובעולם מספקים הוכחות מובהקות לכך שכאשר שוטרים מוסמכים לעכב אדם לצורך חיפוש או בדיקת זהות ללא כל דרישה לחשד אובייקטיבי אינדיבידואלי, הדבר מוביל לאפליה, לשיטור יתר ולפרופיילינג גזעי.

3. פסק הדין קיבל את העתירות באופן חלקי ברוב דעות של כב' הנשיאה וכב' המשנה לנשיאה, ובניגוד לדעתו החולקת של כב' השופט שטיין, שסבר כי יש לקבלן במלואן, לאחר שמצא, כי לשון חוק החזקת תעודת זהות והצגתה, התשמ"ג-1982 (להלן "החוק" או "חוק תעודת זהות") אינה מסמיכה שוטר לדרוש מאזרח שיציג תעודת זהות, ו"באין סמכות מפורשת – אין סמכות" (סעיף 16 לפסק דינו של השופט שטיין). כיוון שכך, קבע כב' השופט שטיין, החוק "אינו מקים סמכות לדרוש מאזרח את הצגתה של תעודת זהות... אלא אם כן יש בידי אותו שוטר סמכות לדרוש את הצגתה מכוחו של דין אחר" (סעיף 1 לפסק דינו של השופט שטיין).

4. לעומת זאת, דעת הרוב בפסק הדין של כב' הנשיאה חיות, שאלה הצטרף כב' המשנה לנשיאה מלצר, קיבלה באופן חלקי את העתירות וקבעה, כי החוק מהווה מקור הסמכה מפורש דיו **לעצם** הדרישה להזדהות. לצד זאת קבע פסק הדין, כי סמכות זו מוגבלת רק למקרים שבהם קיימת "**זיקה רלוונטית**" (סעיף 17) בין הדרישה להזדהות לבין המידע המצוי בתעודת הזהות או עצם קיומה, וזאת "על מנת להימנע מתיגום של אנשים כחשודים בלא סיבה" (סעיף 22). פסק הדין ממשיך ומסביר ש"קיומה של זיקה עניינית... מהווה **אמת מידה אובייקטיבית** להפעלת הסמכות, ובכך יש כדי **להפחית מהחשש להפעלתה של הסמכות באופן שרירותי או מפלה, ולו במבחן התוצאה**" (סעיף 22, ההדגשות הוספו).

5. עוד נקבע בפסק הדין כי הדרישה להזדהות כרוכה בעיכובו של אדם (סעיף 20) ומשכך חלות על סמכות זו המגבלות הקבועות בפרק ג' לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן – "**חוק המעצרים**"). מגבלות אלה מתייחסות "לחובתו של שוטר להזדהות בפני המעוכב כשוטר וכן לחובתו, **בנסיבות מסוימות**, להבהיר לאדם את הסיבה שלשמה הוא מפעיל את הסמכות" (סעיף 23, ההדגשה הוספה).

6. פסק הדין דחה את טענת המשטרה בדבר "פעולות השיטור הנוספות" שניתן לבצע מכוח סעיף 2 לחוק תעודת זהות (בדיקה במסוף המשטרתי, תשאול וכיו"ב) וקבע כי החוק "אינו מסמיך את הגורמים המנויים בו לבצע פעולות שיטור נוספות פרט לדרישה להזדהות באמצעות תעודת זהות, בלא שהתעורר חשד סביר לביצוע עבירה" (סעיף 36).

7. השלכותיו של פסק הדין קשות ולא ניתן להשלים עמן. למרות כוונתו המוצהרת למנוע הפעלה שרירותית של הסמכות, הרי שפסק הדין מאפשר למשטרה להמשיך ולעכב אנשים באופן שרירותי לבדיקת זהותם והוא נותן היתר להמשך **השיטור המפלה והמשפיל** כלפי מי שנראה בעיני שוטרים "בעייתית" או "חריג" על בסיס תחושה סובייקטיבית. לא מדובר בחשש תיאורטי אלא במציאות מוכחת כפי שהתברר בדוח פלמור וצויין בפסק הדין (סעיף 41).

8. פסק הדין מבוסס על ההנחה, שלפיה מבחן ה"זיקה העניינית" עונה על החשש מפני "תיגום של אנשים כחשודים בלא סיבה" (סעיף 22). אלא ששתי העילות שנקבעו בפסק הדין כתנאי להפעלת הסמכות – בירור אם האדם הוא בעל תעודת זהות או בירור מידע לגביו שקיים בתעודה – אינן מבוססות על מבחן

¹ בכל מקום בו כתוב "סעיף..." הכוונה לסעיף בפסק דינה של כב' הנשיאה חיות, אלא אם נאמר אחרת.

אובייקטיבי הנוגע **להתנהגות האדם** שמבקשים להפעיל כלפיו את הסמכות ואינן קובעות **רף ראייתי** הדרוש למניעת החשש מפני תיוג של אנשים כחשודים בלא סיבה.

9. לאור זאת, פסק הדין נותן למעשה למשטרה היתר להמשיך בביצוע "מסעות דיג" בלתי ממוקדים ונטולי מגבלות קונקרטיים וזאת בניגוד מוחלט למגבלות שהטיל המחוקק במהלך השנים על התנהלות המשטרה במטרה למנוע שיטור שרירותי ומפלה ולהגן על זכויות הפרט. פרשנות החוק בהתאם לפסק הדין מרוקנת מגבלות אלה מתוכן, היא אינה מתיישבת עם זכויות היסוד לכבוד, לשוויון ולפרטיות והיא סותרת חקיקה מאוחרת.

10. על כף המאזניים בבקשה זו מונחת זכותו היסודית של כל אדם, כי רשויות המדינה לא יתייחסו אליו כאל "חשוד" ולא יגבילו את חירותו, אלא אם הוא עצמו במעשיו הספציפיים נתן להם סיבה טובה לעשות כן. פסק הדין מתיר למשטרה לעכב אנשים על בסיס "צורך" אמורפי שאינו מגביל דיו את שיקול הדעת המשטרתי ותוצאתו שרירות והפליה.

11. קושי חמור נוסף שטמון בפסק הדין הוא ביצירתה של **דיסהרמוניה חקיקתית** שמשבשת את האיזונים שנקבעו על ידי המחוקק בחקיקה מאוחרת שהסדירה הן את דיני העיכוב והן את הסמכות לדרוש הצגת תעודת זהות. פסק הדין יוצר חוסר קוהרנטיות בחקיקה המובילה למצבי אבסורד וסתירות בדין תוך פגיעה בשלטון החוק ובאכיפתו ובאמון הציבור.

12. בנוסף, פסק הדין סוטה מן הדין בשעה שנקבע בו, כי החובה להבהיר לאדם את סיבת העיכוב במקרה של דרישה להזדהות חלה רק "**בנסיבות מסוימות**" (סעיף 23). זאת בניגוד, לכלל הקבוע בחוק המעצרים ולפיו **ברירת המחל** מחייבת כל שוטר להבהיר את סיבת העיכוב (סעיפים 72 ו-24א) לחוק המעצרים) למעט במקרים חריגים (סעיף 24ב) לחוק המעצרים).

13. מהאמור לעיל עולה, כי החשיבות והקושי שבפסק הדין הינם מהותיים ומשמעותיים ועולה מהם צורך ממשי לקיים דיון נוסף (דנג"ץ 7491/19 נ' **נאור** נ' **חמדאן** (נבו 27.4.2020); דנ"א 2103/12 **מלכיאלי** נ' **פקיד שומה אשקלון** (נבו 24.6.2012)).

הסמכה לדרוש תעודת זהות – שרירות ושיקול דעת סובייקטיבי

14. בית המשפט הנכבד קבע כי הדרישה כי אדם יזדהה באמצעות תעודת זהות עשויה להוביל לפגיעה ממשית בזכות לכבוד האדם בשל תיוגו כ"חשוד" (סעיף 21). בהמשך לכך נקבע, כי "על מנת להימנע מתיוגם של אנשים כחשודים בלא סיבה", יש לעשות שימוש בסמכות:

"רק באותם מקרים שבהם, במסגרת מילוי התפקידים המוטלים על הגופים המנויים בסעיף 2 לחוק תעודת זהות, מתעורר **צורך ספציפי** לברר אם האדם הוא בעל תעודת זהות או צורך לברר מידע לגביו שקיים בתעודת הזהות. קיומה של **זיקה עניינית** בין הדרישה להזדהות באמצעות הצגת תעודת זהות ובין הפרטים שניתן לדלות מתעודת הזהות, לרבות עצם קיומה, מהווה **אמת מידה אובייקטיבית** להפעלת הסמכות, ובכך יש כדי להפחית מהחשש להפעלתה של הסמכות באופן שרירותי או מפלה, ולו במבחן התוצאה" (סעיף 22).

15. ראשית, פסק הדין מתייחס באופן מקל לפגיעה בזכויות ש"**עשויה**" להתרחש מעצם הפניה לאדם שיזדהה ול"**חשש**" שמא הסמכות תופעל באופן שרירותי (סעיפים 21 ו-32). זאת למרות שהפעלת הסמכות לדרוש תעודת זהות מכוח החוק הופעלה **בפועל** באופן מפלה והובילה לשיטור יתר כלפי מיעוטים ולפגיעה קשה בזכות לכבוד. לא מדובר בספקולציה או בחשש לא ממוקד מפני אופן הפעלת

הסמכות בעתיד אלא במציאות יומיומית שעמדה במרכזו של דוח פלמור והובילה לפגיעה קשה בזכות לשוויון ולכבוד: "על פי הטענה, קטינים וגברים יוצאי אתיופיה מתבקשים להזדהות לעתים תכופות. כן נטען, כי בקשה זו מופנית אך ורק כלפי יוצאי אתיופיה אף במקום שהם עומדים עם חברים/עמיתים לעבודה שאינם יוצאי אתיופיה. הובהר, כי דרישות חוזרות ונשנות להזדהות גורמות לאזרחים יוצאי אתיופיה הרגשה של השפלה, הדרה וזרות. טענות אלה נתמכו בממצאי הבדיקה – שם נמצא, כאמור, כי מספר לא מבוטל של אירועים אלימים ראשיתם בדרישה מטעם השוטרים להזדהות, כאשר על פניו לא היה טעם מבורר לדרישה זו." (דוח פלמור, עמ' 83).

16. הוכחה ברורה לכך הובאה גם בפיסקה 34 לעתירה שם צוטט מפכ"ל המשטרה לשעבר, רני'צ רוני אלשיך, אשר הסביר את תופעת הפרופיילינג כלפי יוצאי אתיופיה: "כשישנה קהילה מסוימת שמעורבת בפשיעה יותר, זה אותו הדבר לגבי ערבים או מזרח ירושלים, לגבי כל קהילה שבה אחוז הפשיעה הוא יותר גדול, הסטטיסטיקות מפורסמות, כולם מכירים אותן. מטבע הדברים, כאשר שוטר פוגש חשוד מטבע הדברים המוח שלו חושד בו יותר מאשר היה חושד בו אילו היה מישהו אחר. זה טבעי" (נאום שנשא רני'צ אלשיך בפתיחת שנת המשפט של לשכת עורכי הדין 2016.8.30 (מדקה 50:0)).

17. שנית, מבחן ה"זיקה העניינית" אינו מהווה "אמת מידה אובייקטיבית" שבכוחה "להפחית", כדברי פסק הדין, ולא כל שכן – למנוע שימוש בפרופיילינג אגב הפעלת הסמכות. מדובר ב"עילת סל" המותירה את הסמכות ללא גבולות קונקרטיים ופותחת פתח בלתי מוגבל להפעלה שרירותית ומפלה של הסמכות ולפרופיילינג כלפי מיעוטים.

18. השימוש במושגים האמורפיים "מתעורר צורך ספציפי" ו"זיקה עניינית" מותיר את "היקף הסמכות" ללא גבולות ממשיים וזאת למרות שמדובר בסמכות אכיפה הפוגעת באופן מובנה בזכויות היסוד של הפרט. "ככל שהמושג עמום יותר, כך קשה יותר לעמוד על משמעותו וקל יותר להצדיק מעשים הנעשים בשמו." (מרדכי קרמניצר "המשטרה וזכויות האדם" משפט וממשל ב 159, 161 (1994)).

19. כדי שאמת מידה להפעלת סמכות תהיה אובייקטיבית היא חייבת לכלול סף ראייתי שנמצא מחוץ לשיקול הדעת הסובייקטיבי של בעל הסמכות ומבוסס על נסיבות חיצוניות קונקרטיות. פסק הדין, לעומת זאת, קובע מבחן שמצוי כל כולו במוחו של בעל הסמכות ומותיר בידיו שיקול דעת סובייקטיבי להחליט אם קיים צורך לברר את זהותו, כתובתו או גילו של אדם שהולך ברחוב או יושב בגינה או צורך לברר את סטטוס השהייה שלו בישראל (האם הוא בעל תעודת זהות).

20. פרשנות זו תאפשר למשטרה להמשיך בהפעלה שרירותית של הסמכות כפי שהדבר נעשה עד היום: לבדוק תעודה מזהה כל אימת שלפי תחושתם הסובייקטיבית של השוטרים אדם נראה "בעייתי" או "חריג" ויש צורך לברר מיהו ומהיכן.

21. פסק הדין קובע כי "ביסוד הדרישה להזדהות באמצעות הצגת תעודת זהות עומד הצורך לעמוד על זהותו של אדם, ולא ניתן לראות בה אך 'כלי' לצורך ביצוע 'מסע דיג' ביחס לאדם שהתנהגותו אינה מעוררת חשד סביר לביצוע עבירה" (סעיף 35). אלא שהפרשנות שמאמץ פסק הדין מתירה למשטרה להמשיך לבצע את אותם "מסעות דיג" ללא הפרעה, כפי שעולה מהדוגמאות שהציגו המשיבים בהודעותיהם לבית המשפט: בדיקת זהותו ומקום מגוריו של אדם המתקרב למצעד הגאווה אך "נראה כמי שאין בכוונתו לקחת בו חלק" (סעיף 14 לכתב התשובה); "שוטר שרואה אדם שהתנהגותו חריגה" (סעיף 6 לכתב התשובה); דרישת הזדהות במקרים שיש "חשש שעלול להתפתח אירוע של הפרת חוק או אלימות" (סעיף 93 לתגובה המקדמית). מבחן "הצורך הספציפי" שנקבע בפסק הדין לא ימנע

שימוש בסמכות במקרים אלה כמו גם במקרים רבים אחרים, שבהם המשטרה תופסת עצמה כגורם "רגולטורי" השומר על הסדר הציבורי באמצעות דרישה להציג תעודה מזהה.

22. הגבלת סמכות העיכוב לנסיבות קונקרטיות שמבוססות על מבחן אובייקטיבי היתה אחת התכליות המרכזיות של חקיקת חוק המעצרים. חוק המעצרים נועד להתאים את סמכויות העיכוב לשינויים החוקתיים שחלו בעקבות חקיקת חוקי היסוד ולהגדיר באופן מפורש ומפורט את כלל מרכיבי הסמכות: "לתחום את סמכויות המשטרה שהפעילה אותן עד היום בעניין עיכוב ולהכניס זאת לתוך מסגרת חוק שמתחמת את הפעילות שלהן במובן שהיא מגדירה את התכלית, את משך הזמן, את דרך ההתנהגות בשטח, את העילות וגם את דרכי הפעולה" (יהודית קרפ, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, בפרוטוקול מס' 64 משיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט מיום 18.3.1997).

23. הדרישה לחשד סביר שנקבעה בחוק המעצרים (סעיפים 67-68) כתנאי לעיכוב אדם (חשוד או עד) לצורך בדיקת זהותו ומענו - בדיוק אותה פעולה כמו בענייננו - היא דרישת סף מינימלית, שנועדה לספק הגנה לזכויות היסוד לחירות, לכבוד ולפרטיות. מדובר ברף נמוך יחסית של תשתית אובייקטיבית שמבוססת על "עובדות או ראיות או מידע שהשוטר קלט באחד מחושי" (הגדרת "חשד סביר" במצגת המשטרה שצורפה למענה המשיבים לבקשה לפרטים נוספים. צורף כנספח ע/1 לעיקרי הטיעון מיום 3.9.2020). רף אובייקטיבי זה נועד להצדיק פגיעה בזכויות היסוד של הפרט ומאפשר להעריך בדיעבד את סבירות שיקול הדעת של השוטר לשם הכרעה בשאלת חוקיות הפעולה (רע"פ 10141/09 בן חיים נ' מדינת ישראל, פ"ד סה(3) 305, 330 (2012)).

24. לאור זאת, קשה לקבל פרשנות המסתפקת במבחן ה"צורך" על פי דעתו הסובייקטיבית של שוטר, חייל או פקח, באשר פרשנות זו מייצרת בהכרח פגיעה בלתי מידתית בזכויות היסוד לחירות, לכבוד ולפרטיות.

העילה הראשונה להפעלת הסמכות – צורך ספציפי לברר אם יש תעודת זהות

25. על פי פסק הדין לכל השוטרים, החיילים והפקחים (שהוסמכו על ידי ראש הרשות המקומית) במדינת ישראל יש סמכות לבקש מאדם להציג תעודה מזהה אם "מתעורר צורך ספציפי לברר אם האדם הוא בעל תעודת זהות". פרשנות זו של החוק מתירה פתח בלתי מוגבל לתיוג גזעי בעיקר כלפי מי שנראה ערבי, אנשים כהי עור וכן כלפי בעלי חזות "זרה" (מראה אסיאתי או אפריקאי לדוגמה).

26. פסק הדין קובע כי התכלית המקורית של החוק היתה "להבחין בין תושבים ומי שרשאים לשהות בישראל באופן חוקי ועל כן יכולים להציג מסמכים מתאימים, ובין מסתננים בלתי חוקיים שאינם רשאים לשהות בישראל ואשר עשויים, בשל כך, להוות סכנה ביטחונית" (סעיף 28). בהעדר הגבלה אובייקטיבית ומשמעותית על הפעלת הסמכות, ברי ששוטרים יפנו בעיקר אל מי שחזותם החיצונית משייכת אותם לקבוצה "חשודה" של "מסתננים בלתי חוקיים".

27. תוצאתה של פרשנות זו היא היתר להפליה פסולה על יסוד מאפיינים חזותיים של גזע או מוצא אתני: "הפליה גנרית היא הפלייתו של אדם מחמת צבע עורו או מחמת גזעו... הפליה הפוצעת אנושות בכבוד האדם. אין לו לאדם שליטה על מינו (נקבה או זכר), על צבע עורו (שחור, צהוב או לבן)... והנה נדחה הוא מפני אחרים אך בשל אותו מאפיין שאין לו שליטה עליו, מאפיין גנטי או אחר" (בג"ץ 2671/98 שדולת הנשים נ' שר העבודה והרווחה, פ"ד נב(3) 630, 658 (1998)).

28. פרשנות זו של החוק פוגעת בזכויות של כל אותם עוברי אורח תמימים, אזרחים, תושבים או זרים, שיידרשו להזדהות ללא כל חשד סביר רק משום חזותם הערבית או "הזרה" תוך ביזויים והשפלתם.

סימונם של אנשים מסוימים כ"חשודים" שנדרשים שוב ושוב להציג תעודת זהות נוכח חזותם החיצונית בעוד שאר האנשים לא מתבקשים להציג תעודה משקף באופן מובהק תיוג גזעי הפוגע בזכויות היסוד לכבוד, לשוויון ולפרטיות.

29. במיוחד פוגעת פרשנות זו בכשני מיליון אזרחי ותושבי ישראל הערבים שלגביהם עשוי להתעורר בכל עת "צורך ספציפי" לבדוק שאין הם שוהים בלתי חוקיים. בהתייחסו לפרקטיקה של הפליה מסוג זה קבע בית המשפט העליון, כי "הפליה על בסיס השתייכותו של אדם לקבוצה מסוימת נושאת מסר של דחייה כלפי מאפיין הטבוע בזהותו של האדם ומשכך פוגעת בכבודו" (רע"א 8821/09 פרוז'אנסקי נ' חברת לילה טוב הפקות בע"מ, פסקה 24 לפסק-דין של השופט דנציגר (16.11.2011) וראו גם: בג"ץ 5373/08 אבו לבדה נ' שרת החינוך (6.2.2011); בג"ץ 7426/08 טבקה משפט וצדק לעולי אתיופיה נ' שרת החינוך, פ"ד סד(1) 820 (2010); בג"ץ 8238/96 אבו עראר נ' שר הפנים, פ"ד נב(4) 26 (1998); בג"ץ 11163/03 ועדת המעקב העליונה לענייני הערבים בישראל נ' ראש ממשלת ישראל (27.2.2006)).

30. פרשנות זו אף עומדת בסתירה לחקיקה מאוחרת שהסדירה והגבילה סמכות זו באופן מפורש. הסמכות לברר שמא אדם הוא מסתנן באמצעות הצגת תעודה מזהה מוסדרת כיום באופן מפורש ומפורש בחוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952 (להלן – "חוק הכניסה לישראל").

31. סעיף 13 לחוק הכניסה לישראל שעוסק בסמכויות אכיפה ופיקוח הוסף לחוק בשנת 2001 בעקבות תיקון חוק שתכליתו היתה להתמודד עם "הגידול הדרמטי בהיקף תופעת השוהים שלא כדין בישראל בשנים האחרונות" (דברי הסבר להצעת חוק הכניסה לישראל (תיקון מס' 8), התשס"א-2000). סעיף זה נועד לברור סטטוס השהייה של אדם בישראל ואיתור שוהים בלתי חוקיים, בין היתר, באמצעות סמכות לדרוש מאדם להזדהות:

סמכויות אכיפה (תיקון מס' 9) תשס"א-2001

13ה. (א) לשם ביצוע הוראות פרק זה, רשאי פקח או שוטר –

(1) לדרוש מאדם שיש יסוד להניח כי שהייתו בישראל מחייבת רישיון ישיבה לפי חוק זה, לזהות את עצמו ולהציג לפניו את המסמכים הנוגעים לשהייתו וכן למסור לו ידיעות הנוגעות לשהייתו;

32. כאשר מבקש שוטר לבדוק אם אדם "הוא בעל תעודת זהות" או שמא שוהה בלתי חוקי הוא מפעיל את סמכותו המפורשת מכוח חוק הכניסה לישראל כפי שעולה מפסיקה שעוסקת בהעמדה לדין של שוהים בלתי חוקיים או של מעסיקהם, בין שמדובר בתושבי שטחים ובין שמדובר במהגרי עבודה ומבקשי מקלט (ראו לדוגמה: ת"פ (שלום ת"א) 14975-06-16 מדינת ישראל נ' חמאד (נבו) 2.10.2019); ע"פ (ארצי) 11533-07-17 עופר נמרודי - מדינת ישראל (נבו) 10.9.2019).

33. בניגוד לפסק הדין בענייננו שקובע כי שוטרים, פקחים עירוניים וחייילים מוסמכים ללא כל הגבלה לדרוש מכל אדם תעודה מזהה כדי לברר אם אדם הינו אזרח או תושב ישראל ומחזיק בתעודת זהות, סעיף 13 ה(א)(1) מגביל את סמכותם של שוטרים ופקחים "לדרוש מאדם... לזהות את עצמו" אך ורק לאותם מקרים שבהם "יש יסוד להניח כי שהייתו בישראל מחייבת רישיון ישיבה לפי חוק זה". משמעות הדבר, כי המחוקק כבר נתן דעתו לשאלת האיזון הראוי שעה שיש צורך לברר אם "האדם הוא בעל תעודת זהות" (סעיף 22) והגביל את הסמכות למקרים שבהם קיימת רמה נמוכה של חשד ("יסוד להניח") כי מדובר במי שאינו תושב או אזרח המדינה.

34. ואכן, בפסיקה התפרש אותו מבחן של "יסוד להניח" כ**מבחן אובייקטיבי של התנהגות** וזאת כדי להפחית במידה מסוימת את הסיכוי לפרופיילינג גזעי. משכך נקבע בפסיקה כי **חזות חיצונית** לא יכולה להצדיק שימוש בסמכות זו.
35. כך, לדוגמה, בע"פ (ת"א) 12630-05-15 **נחמנון נ' מדינת ישראל** (נבו 21.10.2015) הפעלת הסמכות בוצעה לאחר שהשוטר "הבחין בעובד בן מיעוטים" (כפי שנכתב בדוח הפעולה) והתברר כי מדובר בשוהה בלתי חוקי "תושב האיזור" שאינו מחזיק באישור עבודה בישראל. בית המשפט קבע בערעור כי לא הונחה תשתית עובדתית לטענת האפיון הגזעי והדגיש כי "**אופן התנהגותו** של המערער היה בעל משמעות לא פחותה" (עמ' 5 לפסק הדין). גם בת"פ (שלום ת"א) 14309-06-16 **מדינת ישראל נ' סכסכ** (נבו 17.9.2018) נקבע כי השוטר "לא פנה לשב"חים בשל "מניע דומיננטי" של אפיון גזעי, אלא בעיקר בשל **התנהגותם המחשידה**, שנראתה לו כניסיון התחמקות או הסתתרות מהמטרה" (סעיף 10 להכרעת הדין). טענת האפיון הגזעי נשללה גם בת"פ (שלום ת"א) 5893-04-15 **מדינת ישראל נ' קוחאפה** (נבו 23.3.2017) מששוכנע בית המשפט כי "לבשו של הנאשם, יציאתו מאתר בניה יחד עם השעה ומראהו של הנאשם, מקימום אותו "יסוד להניח"..." (סעיף 9).
36. אף שמדובר במבחן מקל מאד שאינו נותן, לדידם של המבקשים, מענה מספק לחשש מפני פרופיילינג גזעי בהפעלת הסמכות, עדיין יש במבחן זה קריטריון אובייקטיבי שמפחית הטיות גזעיות ואתניות ומאפשר לבתי משפט לבקר בדיעבד את אופן הפעלת הסמכות ובמקרים המתאימים אף לפסול ראיות.
37. הגבלת שיקול הדעת שמייצר מבחן ה"יסוד להניח" בסעיף 13ה(א)(1) הובילה את הממשלה לנסות ולבטל מבחן זה – ניסיון שכשל. ביום 22.1.2018 פורסמה הצעת חוק ממשלתית לתיקון חוק הכניסה לישראל אשר ביקשה, בין היתר, לבטל את מבחן ה"יסוד להניח" ולאפשר לכל פקח או שוטר "לדרוש מכל אדם למסור לו את שמו ומענו ולהציג לפניו תעודת זהות או תעודה רשמית אחרת המזהה אותו" (סעיף 27(2) להצעת החוק הכניסה לישראל (תיקון מס' 30 והוראות שעה), התשע"ח-2018). בדברי ההסבר נאמר כי "הצורך בתיקון הסעיף נבע מקשיי אכיפה באיתור ובדיקת מסמכים של שוהים בלתי חוקיים, בעקבות טענות נגד שימוש בסמכות זו על בסיס הטיה גזעית, או תרבותית, או גאוגרפית, הכובלות ומגבילות את ידי השוטרים בשטח..." בסופו של דבר סעיף זה הופרד מהצעת החוק ולא קודם (ועדת הפנים פיצלה את החוק ורק חלק מהצעת החוק עבר בקריאה שניה ושלישית בכנסת).
38. משעה שסוגיית הסמכותו של שוטר לדרוש מאדם להזדהות לצורך בדיקת סטטוס השהייה שלו בישראל עלתה על סדר יומו של המחוקק והוא בחר לאפשר סמכות זו בכפוף למבחן ה"יסוד הסביר", קשה לקבל עוד פרשנות של חוק קודם שמשחרר שוטרים מכל רף ראייתי אובייקטיבי.
39. לצד חוק הכניסה לישראל, סמכות לבדוק תעודה מזהה לצורכי ביטחון הוסדרה גם בחוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור, התשס"ה-2005 שקובע כי שוטר, חייל או מאבטח "רשאי, לשם שמירה על ביטחון הציבור לדרוש מאדם שיש לו סמכות חיפוש לגביו, למסור לו את שמו ומענו ולהציג לפניו תעודת זהות..." (סעיף 4 לחוק הסמכויות). **סמכות זו מוגבלת לכניסה למקום** מגודר וספציפי (סעיף 3(א)) או למקרים שבהם **קיים לשוטר חשד סביר** לביצוע עבירת אלימות (סעיף 3(ב)).
40. שני דברי חקיקה אלה, חוק הכניסה לישראל וחוק הסמכויות, מעניקים בידי שוטרים וגורמים נוספים סמכות לבדוק תעודת זהות של אדם, בין היתר, כדי לברר שהאדם הוא "בעל תעודת זהות" – שוהה באופן חוקי במדינה. בכך למעשה נתן המחוקק מענה לצורך אפשרי לברר שאדם אינו שוהה בלתי חוקי. בעוד חוקים אלה קבעו גבולות ברורים, מפורשים ואובייקטיביים להפעלת הסמכות, פסק הדין מתיר את הפעלת הסמכות ללא גבולות כלשהם למעט קיומו של "צורך".

41. פסק הדין מתעלם ממערך החקיקה הרחב שלצדו מתקיים חוק החזקת תעודת זהות ומייצר דיסהרמוניה חקיקתית שפוגעת בשלטון החוק: "דבר חקיקה אינו עומד בבדידותו. הוא מהווה חלק ממערך החקיקה. הוא משתלב לתוכו, **תוך שאיפה להרמוניה חקיקתית**... החוק הבודד עומד ביחס למערך החקיקה **במערך של כלים שלובים**. מערך החקיקה כולו משפיע על גיבוש תכלית החקיקה של חוק בודד." (בג"ץ 693/91 אפרת נ' הממונה על מרשם האוכלוסין במשרד הפנים, פ"ד מז(1) 766, 749 (1993))

העילה השניה להפעלת הסמכות – צורך לברר מידע שקיים בתעודת הזהות

42. פסק הדין קובע עוד, כי החוק מסמך שוטרים, חיילים ופקחים לדרוש מאדם להציג תעודה מזהה כאשר מתעורר "צורך לברר מידע לגביו שקיים בתעודת הזהות" (סעיף 22). המידע הקיים בתעודת הזהות כולל: תאריך לידה (גיל), כתובת, שם האב, שם האם, מקום לידה ופרטי הילדים. בתעודות שהונפקו עד לשנת 2002 נכלל גם סעיף ה"לאום".

43. פרשנות זו של החוק, ממנה כלל לא ברור מהם המצבים שבהם עשוי להתעורר צורך לברר אחד או יותר מהפרטים המופיעים בתעודה, תאפשר למשטרה להמשיך לדרוש הצגת תעודת זהות מכל מי שהתנהגותו מעוררת חשד כזה או אחר באופן שרירותי ועל בסיס הטיות וסטריאוטיפים. אחד הביטויים השגרתיים והמובהקים להפעלת הסמכות המשטרתית באופן שרירותי ומפלה מתקיים כאשר שוטרים חושדים באופן אוטומטי באנשים ש"לא שייכים" למקום ומבקשים לברר פרטים אודותיהם. כפי שפורט בהרחבה בעתירה ועלה מעדותם של הצעירים שתצהיריהם צורפו, שוטרים נוהגים לפנות לצעירים ממוצא אתיופי, ערבי או מזרחי שנראים "חריגים" בשכונה שבה הם נמצאים או שמסתובבים באזור "בעייתי" ומעכבים אותם לצורך הזדהות ובירור מקום מגוריהם, מבלי שמעשיהם או התנהגותם הצדיקו זאת.

44. כך עלה לדוגמה מכתבת התחקיר "החשוד המייד" שערכה העיתונאית גל גבאי בינואר 2016 והובאה בפסקה 33 לעתירה. בניסוי שבוצע בכתבה ישבו שלושה צעירים ממוצא אתיופי על ספסל בשכונת יוקרה בשעות הלילה ובתוך מספר דקות הגיעו למקום ניידות משטרה והם התבקשו להציג תעודות מזהות כדי לבדוק מהיכן הם. במשך כל אותו הזמן ישבו על ספסל סמוך צעירים "לבנים" שלא נדרשו לכל בדיקה או הסבר (גל גבאי, "החשוד המייד", המערכת, ערוץ 13 (11.1.2016)). פרשנות החוק בפסק הדין תאפשר למשטרה להמשיך בפרקטיקה זו.

45. על הסכנות הטמונות בעילה זו ניתן ללמוד אף מדוגמת המשיבים ל"צורך" כזה: "חשוב להבהיר כי הסמכות לדרוש הזדהות אינה רלוונטית רק למשימות סיור אלא מופעלת במגוון רחב של מצבים. כך, למשל, סביב אירועים המוניים, לשם אבטחה ושמירה על בטחון המשתתפים. לדוגמה, כאשר אדם מתקרב לסביבת תהלוכה (לדוגמה, מצעד הגאווה), אך נראה כמי שאין בכוונתו לקחת בו חלק, שוטר, המאבטח את התהלוכה, רשאי לגשת אליו על מנת לברר את זהותו ואת מקום מגוריו" (סעיף 14 לכתב התשובה).

46. פניה לכל מי שנראה "לא שייך" להפגנה בדרישה להזדהות כדי לבדוק אם הוא מתגורר באזור משקפת מדיניות מובהקת של פרופיילינג פסול. לפי עמדה זו, המשטרה רשאית לדרוש תעודה מזהה מכל חרדי שעובר בסמוך למצעד גאווה ומכל ערבי שעובר בסמוך להפגנה של תומכי ימין. פסק הדין מתיר למשטרה להמשיך בפרקטיקה פסולה זו.

47. בנוסף, פרשנות זו של החוק רחוקה מלשון החוק ומהתכלית הביטחונית של החקיקה והיא עומדת בסתירה ברורה לחקיקה מאוחרת.

48. אין דבר בלשון החוק שיכול ללמד על כוונה להסמיך שוטרים, חיילים ופקחים לברר את גילו של אדם, את כתובתו או את פרטי בני משפחתו. לא ניתן ללמוד מחוק הקובע חובה לשאת תעודה מזהה ולהציגה, על קיומה של הסמכה כזו. מעבר לפגיעה בחירות ובכבוד של אדם שמעוכב לעיני עוברים ושבים, חשיפה של פרטי תעודת הזהות בפני בעלי סמכות פוגעת גם בזכות לפרטיות.

49. כאשר ביקש המחוקק להתיר עיון בתעודה **לבירור שמו ומענו של אדם**, הדבר נכתב באופן מפורש בחוק. במאות חוקים שבהם בירור שמו ומענו של אדם דרושים לצורך פיקוח על הוראות החוק ואכיפתן נקבע באופן מפורש, כי הגורם המפקח רשאי "לדרוש מכל אדם למסור לו את שמו ומענו ולהציג לפניו תעודת זהות..." (ס' 43(א) לחוק אוויר נקי, התשס"ח-2008; סעיף 26(א) לחוק הפיקוח על מזון לבעלי חיים, התשע"ד-2014; סעיף 29(א) וסעיף 62(1) לחוק הרשות הארצית לכבאות והצלה, התשע"ב-2012; סעיף 158(ג) וסעיף 206(א) לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965; סעיף 3(א) לחוק להסדרת הבטחון בגופים ציבוריים, התשנ"ח-1998; סעיף 4(1) לחוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור, תשס"ה-2005).

50. פרשנות זו עומדת בסתירה גם לחוק המעצרים, אשר קבע באופן מפורש כי לצורך בירור "שמו ומענו" של אדם בקשר לביצוע עבירה על השוטר לעמוד **במבחן החשד הסביר**. פסק הדין קובע, לעומת זאת, כי לצורך בירור שמו ומענו של אדם אין כל צורך בעמידה ברף האובייקטיבי של ה"חשד הסביר" וכל שנדרש הוא שהשוטר יבסס קיומו של "צורך". מדובר בסתירה שלא ניתנת ליישוב: אותה הפעולה באותן הנסיבות בדיוק מחייבת על פי חוק אחד רף של חשד סביר ואילו לפי חוק אחר לא מחייבת כל רף ראייתי של ממש.

51. סתירה זו אינה ניתנת לגישור והיא מייצרת אי בהירות באשר לחוקיות עיכוב על ידי שוטר. אזרח שמעוכב לצורך הצגת תעודת זהות לפי חוק המעצרים יכול להתנגד לעיכוב כאשר לא מתקיימת דרישת ה"חשד הסביר", שכן "**מכח הפירוט בחוק** יידע האזרח ששוטר לא יכול לעכב אותו אם לא התקיימו עילות מסוימות. ואם לא נתקיימו העילות, ההתנגדות שלו לעיכוב הופכת להיות התנגדות חוקית" (יהודית קרפ, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, פרוטוקול מס' 70 מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט מיום 31.3.1997).

52. פסק הדין מרוקן מתוכן את האיזון הראוי והמידתי שביקש המחוקק ליצור בחוק המעצרים. משקבע המחוקק הסדר ספציפי וממצה למקרים, שבהם ניתן לעכב אדם לצורך בדיקת פרטי תעודת הזהות שלו בקשר לביצוע עבירה, ברי כי מקור אחר, שלא קובע מפורשות את גדרי הסמכות, נסוג: "כלל יסוד הוא שחוק חדש מסיג מפניו חוק שקדם לו: "וישן מפני חדש תוציאוי" (ויקרא, כו, י). בסתירה או באי התאמה בין חוק מאוחר לבין חוק מוקדם, ידו של חוק מאוחר על העליונה, וחוק מוקדם ייבטל כדי הסתירה או אי ההתאמה" (ע"א 6821/93 **בנק המזרחי המאוחד נ' מגדל כפר שיתופי**, פ"ד מט(4) 221, 554 (1995)). זאת במיוחד נוכח הקביעה הברורה בסעיף 1(ג) לחוק המעצרים לפיה "הוראות חוק זה יחולו על מעצר ועל עיכוב לפי כל חוק, אלא אם כן נקבעו בחוק הוראות אחרות".

53. זאת ועוד, בירור המידע המופיע בתעודת הזהות אינו קשור כהוא זה **לתכלית הביטחוניית** של חוק תעודת זהות. לכל אורך שנות הדיונים בהארכת תקנות שעת החירום וכן בדיונים על הפיכת התקנות לחוק של קבע בשנת 1982, הדיון עסק אך ורק בסוגיה הביטחונית.

54. ההיסטוריה החקיקתית מלמדת, כפי שעולה גם מפסק הדין (סעיף 28), כי תכלית החוק היתה לתת מענה לצרכים ביטחוניים ולאפשר לכל אדם להציג בכל עת תעודה שתוכיח את שהותו החוקית בישראל. משכך **עצם קיומה** של התעודה המעידה על מעמדו של האדם (אזרח או תושב) היתה

ההצדקה היחידה לחוק ולא היתה למחוקק כל כוונה לאפשר למשטרה לברר חשדות לביצוע עבירות פליליות באמצעות בדיקת גילו, כתובתו או פרטים אחרים המצויים בתעודה. כוונה כזו הוסדרה באופן מפורש ומפורט בחוק המעצרים.

55. אף ההשוואה שעורך המשנה לנשיאה מלצר בפסק דינו בין חוק תעודת זהות לחוקים ישנים אחרים שנקטו בלשון דומה של הטלת חובה על אזרח (סעיף 3 לפסק דינו), מלמדת כי חוק תעודת זהות לא יכול להיות מקור סמכות לבדיקת הפרטים המופיעים בתעודה. הוראות אלה - הצגת רישיון נהיגה לשוטר מכוח תקנות התעבורה, התשכ"א-1961; מסירת מסמכים על ידי רב חובל לקצין ביקורת הגבולות לפי סעיף 8 לחוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952; מסירת מידע על ידי חוקר פרטי ליועץ המשפטי לממשלה לצורך ביצוע החוק לפי סעיף 8 לחוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה, התשל"ב-1972 - מסמיכות פקחים או גורמים אחרים לבדוק רישיון/תעודה/מסמך לצורך פיקוח על הצייתנות **לאותו החוק**. הא ותו לא. מכך עולה, כי חוק תעודת זהות מסמך שוטרים, לכל היותר, לבדוק כי אזרחים מציינים להוראות חוק תעודת זהות בלבד, משמע - נושאים תעודה מזהה.

56. הפרשנות שאומצה בפסק הדין אף יוצרת **סתירה פנימית בחוק עצמו**. סעיף 4 לחוק קובע, כי הנפקות של אי החזקת תעודת זהות ושל אי הצגתה היא קנס של 5,000 ₪ וזאת אלא אם הוצגה התעודה בפני מי שדרש את הצגתה בתוך חמישה ימים. לפי הפרשנות שאומצה בפסק הדין ודאי ששוטר לא יוכל לשחרר אדם לביתו בתקווה שיציג את התעודה בתוך מספר ימים כאשר מתעורר "צורך" לבדוק שהוא בעל אזרחות או פרטים מתוך התעודה. ודוק: חוק המעצרים נותן מענה למקרה שבו **הזיהוי אינו מספק**, בין משום שהאדם אינו נושא תעודה מזהה או שיש חשד שהתעודה מזויפת, ומאפשר לעכב אדם לתחנת המשטרה לצורך זיהויו (סעיף 67(ב)(2) לחוק המעצרים). חוק תעודת זהות, לעומת זאת, אינו נותן מענה לתרחיש מעין זה. סעיף 4 לחוק מלמד, כי תכליתו של החוק אינה אלא להבטיח שאנשים יישאו עמם את תעודת הזהות על מנת שניתן יהיה לזהותם כאשר קיימת סמכות חוקית לבדוק את זהותם בדינים אחרים.

57. על פי פסק הדין נראה, כי הכוונה בהענקת הסמכות היתה, בין היתר, לאפשר עיון בתעודת הזהות לצורך אכיפת עבירות תלויות גיל או תלויות מקום (סעיף 36). אלא שחוק החזקת תעודת זהות אינו דרוש לצורך אכיפה או פיקוח על עבירות מסוג זה ובנוסף מדובר בעבירות ספורות שאין בינן לבין חוק החזקת תעודת זהות כל קשר. אין זה מקרה, כי סוגיה זו - הצורך לאכוף עבירות תלויות גיל או מקום - לא עלתה מצד המשיבים לאורך ניהול ההליך.

58. כך, לדוגמה, הוראת החוק האוסרת על מכירת אגרוף או סכין לקטין (סעיף 185א(א) לחוק העונשין) או על מכירת משקאות משכרים לקטין (סעיף 193 לחוק העונשין) מחייבת אמנם בדיקת גילו של הקטין לצורך ביסוס יסודות העבירה, אלא שסמכות כזו מצויה בידי השוטר מכוח חוק המעצרים המתיר לשוטר במקרה של חשד לביצוע עבירה **לעכב עד**: "אדם שיכול למסור לו מידע הנוגע לאותה עבירה, כדי לברר את זהותו ומענו וכדי לחקור אותו במקום הימצאו" (סעיף 68).

59. כך גם באשר לעבירות אחרות ש"קטינות" או גיל מסוים מהווים את יסודות העבירה (סעיף 203ג איסור צריכת מעשה זנות מקטין; סעיף 214(ב) פרסום והצגת תועבה; סעיף 231 איסור מכירת כרטיסי הגרלה והימורים לקטינים; עבירות המין השונות בסימן ה' לחוק העונשין). אין כל צורך להידרש לחוק החזקת תעודת זהות לצורך אכיפת חוקים אלה משמכות העיכוב (של חשוד או של עד) הוסדרה בחוק המעצרים ונותנה מענה מלא לצרכי המשטרה בהקשרים אלה.

60. באשר לעבירות תלויות מקום, דוגמת הגבלת המרחק מהבית בתקופת הקורונה, הרי שגם במקרים אלו אין כל צורך להיזקק לסמכות לדרוש תעודה מזהה מכוח חוק החזקת תעודת זהות. חקיקת הקורונה קבעה באופן מפורש את הסמכות **לבדוק את זהותו ומענו של אדם** על מנת לקבוע אם מתקיימת הפרה של הגבלות הקורונה (הגבלת פעילות במרחב הפרטי והציבורי או כניסה לאזור מוגבל ויציאה ממנו – סעיפים 25, 28 ו-32 לחוק סמכויות מיוחדות להתמודדות עם נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), התש"ף-2020).

החובה להבהיר את סיבת העיכוב "בנסיבות מסוימות"

61. בית המשפט קיבל את עמדת העותרים, לפיה הגבלת חופש התנועה של אדם בדרישה להציג תעודה מזהה מהווה עיכוב (סעיף 20). משכך נקבע בפסק הדין, כי חלות על הפעלת הסמכות הוראות פרק ג' לחוק המעצרים: "מגבלות אלו על השימוש בסמכות העיכוב מתייחסות, בין היתר, לחובתו של שוטר להזדהות בפני המעוכב כשוטר וכן לחובתו, **בנסיבות מסוימות, להבהיר לאדם את הסיבה שלשמה הוא מפעיל את הסמכות** (ראו סעיף 72 לחוק המעצרים)".

62. אלא שבניגוד לקבוע בחוק המעצרים, פסק הדין **מסייג** את החובה להבהיר את סיבת העיכוב בענייננו רק ל"נסיבות מסוימות". לא זו בלבד שלא ברור למה הכוונה באותן "נסיבות מסוימות", אלא שלסיוג זה אין כל בסיס בחוק המעצרים או בפרשנות שלו והוא מגביר את הפגיעה בזכויות הפרט, כפי שאף עולה מפסק הדין: "בנסיבות שבהן בפני אותו אדם אף לא הוצג טעם מבורר שבעטיו הופעלה הסמכות, עשוי להתעורר חשש כי הסמכות הופעלה באופן שרירותי..." (סעיף 21).

63. סעיף 72(א) לחוק המעצרים קובע כי על עשיית שימוש בסמכות העיכוב יחולו ההוראות הקבועות בסעיף 24 "בשינויים המתחייבים". סעיף 24 מטיל על מבצע המעצר חובה להזדהות, להודיע על דבר המעצר **ולהבהיר את סיבת המעצר** וקובע, כי מימוש חובות אלה הן תנאי לחוקיות המעצר. משמעות הדבר, כי חובות אלה חלות במלואן גם על מבצע העיכוב וכי קיומן מהווה תנאי לחוקיות העיכוב (רע"פ 3829/15 קסאי נ' מדינת ישראל, סעיף 29 לפסק דינו של המשנה לנשיאה מלצר (נבו 20.12.2018); ע"פ 175/06 פלוני נ' מדינת ישראל (נבו 11.10.2007)).

64. חוק המעצרים (סעיף 24(ב)(1)-(3)) קובע שלושה חריגים לחובה להודיע על המעצר/העיכוב ולהבהיר את סיבתו. אלא שאין בחריגים אלה כדי להפוך את ברירת המחדל או לסייג את החובה להסביר את סיבת העיכוב, כפי שנקבע בפסק הדין.

נוכח כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על קיומו של דיון נוסף בפסק הדין.

20 באפריל 2021

אן סוצ'יו, עו"ד

נסרין עליאן, עו"ד